

Complexnummer: 514059

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Wilhelmina-oord

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

514060, 514061

Woonplaats

Sint Nicolaasga

Gemeente

De Fryske Marren

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Sietze Hepkemalaan 20, 8521 DH te Sint Nicolaasga

Complexomschrijving

Inleiding

Het rustoord 'Wilhelmina-oord' is in 1907 gebouwd, in opdracht van drie freules Van Eysinga, naar een ontwerp van de architect Hendrik H. Kramer in een mengeling van Chaletstijl en Art Nouveau. De villa is gebouwd als een rustoord voor armlastige vrouwen, de rechtervleugel van de woning diende in de zomer als buitenverblijf voor de freules.

Het Wilhelmina-oord is gelegen in een groot park in Landschapsstijl, naar een ontwerp van de drie freules en hun broer Jhr. W.C.G. van Eysinga en ligt even buiten, ten oosten, van St. Nicolaasga. Het complex omvat de VILLA en een TUINMANSWONING.

Buiten het park, op de hoek van de S. Hepkemalaan en de Rijlst, ligt de voormalige portierswoning, die wegens te ingrijpende wijzigingen niet van rijkswege wordt beschermd. Dit geldt ook voor het na een brand in 1994 herbouwde koetshuis. De schuur en de garage aan de oostzijde van het terrein vallen wegens te weinig monumentale waarde eveneens buiten de bescherming.

De villa is in 1927 geschonken aan het St. Anthony Gasthuis te Leeuwarden en is in 1963 in bezit gekomen van de provincie Friesland. De villa is in 1997 overgedragen aan de Stichting Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis Zuid-Oost Friesland.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De S. Hepkemalaan, geflankeerd door populieren, ontsluit het rechthoekige terrein. Centraal op het terrein ligt de villa die middels twee oprijlanen verbonden is met de S. Hepkemalaan. Tussen de twee oprijlanen ligt een groot gazon, met aan de zijde van de S. Hepkemalaan beplanting. Voor de villa komen de twee oprijlanen samen, alwaar ze zich verbreden. Hier is, gericht op het noorden, de hoofdingang gesitueerd. Aan de oostelijke oprijlaan ligt het voormalige koetshuis.

Het terrein is gelegen tussen open landerijen en wordt omsloten door bosschages. Aan de achterzijde van de villa, centraal op de gevel, is een zichtlijn gecreëerd, gericht op de open landerijen die aan weerszijden begrensd worden door een rij beuken. Ten oosten van de villa is de tuinmanswoning gesitueerd. De villa zelf vormt als het ware een eiland omgeven met grindslag. De overige paden en lanen zijn ongeplaveid en zonder toeslag. Ten westen van de villa ligt een grote niervormige vijver die gedeeltelijk door rietkragen is omgeven. Het oostelijk deel van het terrein is geheel bebost en ten zuidwesten van de villa ligt een moestuin met kassen.

Waardering

Het complex Wilhelmina-oord te St. Nicolaasga, omvattende de villa en de tuinmanswoning, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal/culturele ontwikkeling;
- vanwege de bijzonder inrichting van het complex;
- vanwege de hoogwaardige architectonische kwaliteit van de samenstellende onderdelen;
- vanwege de visuele gaafheid van de landschappelijke omgeving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514060

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 februari 2000
Kadaster deel/nr	82696/198

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Sint Nicolaasga	De Fryske Marren	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Sint Nicolaasga	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Langweer	S			592

*Omschrijving***

Omschrijving

De VILLA, gebouwd in 1907 naar ontwerp van H. H. Kramer in een mengeling van Chaletstijl en Art Nouveau, omvat drie bouwlagen waarvan één beneden het maaiveld. Tot de eerste verdieping is het pand opgetrokken in donkerrode baksteen. Daarboven is de gevel bepleisterd met een vakwerk dat geen constructieve functie heeft. Het geheel wordt gedekt door een samengesteld dak onder een bruin-rood geglazuurde kruispan; omlopende goten en pironen op de nokpunten. In de dakvlakken zijn kapellen aangebracht.

Het langgerekte gebouw heeft centraal de ingang met aan weerszijden twee uitspringende bouwdelen met een topgevel. De twee zijvleugels die vanaf de uitspringende delen lopen worden beide afgesloten met een uitspringend blok met topgevels. In het westelijke blok bevindt zich de conciërge-woning. De achterzijde heeft centraal een uitspringend bouwdeel met topgevel en ronde erker. Tussen dit middendeel en de bouwblokken aan de kopse zijden is een forse veranda aangebracht onder een overstek van de verdieping.

De hoofdingang ligt in een veranda onder een zadeldak op houten kolommen. De veranda, met houten balustrade, is te betreden via een stenen trap met een gemetselde balustrade. De zware houten voordeur heeft twee zijlichten met bovenlichten. Het gedeelte tussen het dak en het zadeldak heeft drie meerruits-vensters.

Van de twee uitspringende bouwdelen aan weerszijden van de hoofdingang heeft de rechter een erker met daarboven een pui met acht ramen waarvan de vier bovenlichten twaalf-ruits zijn. Onder de nok bevindt zich nog een dubbel venster. Aan de westzijde van het linker blok ligt een veranda onder zadeldak die bereikbaar is via een trap onder een overstek. De conciërgewoning heeft een aparte ingang onder een zadeldak, bestaande uit een fors overstek met erker.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De achtergevel heeft centraal een topgevel met onder een overstek een ronde erker. Langs de vleugels loopt over de gehele lengte een veranda onder het overstek van de verdieping. Bij het bouwdeel aan de oostzijde bevindt zich op de hoek van de uitspringende veranda een hoektorentje; bij de woning twee hoektorentjes onder een tentdak.

Het INTERIEUR is redelijk gaaf. De entree heeft een Palladiaanse boog met kolommen met teerlingkapiteel. Boven de boog is een gemetselde gele segmentboog aangebracht; de wanden zijn wit bepleisterd. De houten trap naar de verdieping heeft bij het bordes vanaf de leuning een latwerk tot het plafond.

De ontvangstkamer direct achter de entree heeft een grote toegangspui met centraal een dubbele deur met twee meer-ruits bovenlichten, geflankeerd door twee enkele deuren. In het pleisterwerk is boven de drie doorgangen een gele gemetselde segmentboog aangebracht. In de ontvangsthall zijn een gemetselde schouw, half rond met een kegelvormige boezem en gedeeltelijk bepleisterd; moerbalken op sleutelstukken, geprofileerde kinderbinten met hiertussen rode panelen.

In de twee vertrekken aan weerszijden van de entree een balkenplafond met moerbalken, kinderbinten, en sleutelstukken; verder nog een gemetselde schouw en houten lambrizing. Op de sleutelstukken in het westelijk vertrek zijn familiewapens aangebracht.

De balken in de lange gang zijn uitgevoerd als segmentboog met muurdammen, voorzien van een kwart, hol profiel. Aan deze gang grenzen de kamers van de bewoners.

De verdieping heeft de nodige aanpassingen ondergaan, maar de structuur is grotendeels intact. Hetzelfde geldt voor de kelders. Hier bevindt zich nog de oude verwarmingsketel die niet meer in gebruik is. De zolder bevat droogstokken.

Waardering

De villa 'Wilhelminaoord' is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-culturele ontwikkeling;
- voor het oeuvre van de architect;
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- als hoofdbestanddeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch en architectuurhistorisch van algemeen belang is;
- vanwege de gaafheid van het exterieur en interieur.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Rusthuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514061

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	21 februari 2000
Kadaster deel/nr	82696/191

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Sint Nicolaasga	De Fryske Marren	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Sint Nicolaasga	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Langweer	S			592

*Omschrijving***

Omschrijving

De eenvoudige TUINMANSWONING uit 1907 is opgetrokken in donkerrode baksteen. De gevels zijn vanaf 2,10 m. bepleisterd en de woning heeft een zadeldak gedekt met een rode kruispan. De rechthoekige woning heeft een uitbouw onder een lessenaarsdak aan de zuidzijde. Tegen de oostzijde is een aanbouw uit de jaren '70 met een plat dak. Deze is gedeeltelijk geïntegreerd met het woonhuis en valt buiten de bescherming van rijkswege.

De westgevel heeft op de begane grond een venster met dubbel bovenlicht en twee blinden. De lekdorpel is van baksteen en boven het venster 'zweeft' in het pleisterwerk een halfsteens gemetselde segmentboog. Onder de nok bevindt zich een tweede venster met een drie-ruits bovenlicht, een bakstenen lekdorpel en een gemetselde segmentboog. De geprofileerde windveerlijst rust op klossen. De westzijde van de uitbouw heeft twee vensters met bovenlicht, gemetselde rollaag en gemetselde lekdorpel. Voorheen hadden deze vensters ieder een luik, deze zijn echter verwijderd.

De noordzijde heeft twee T-vensters met bovenlicht en gemetselde lekdorpel. Centraal op het dak, boven de bakgoot op klossen, staat een gemetselde schoorsteen. De zuidzijde heeft een venster als in de voorgevel. De ingang tot de woning bevindt zich aan de oostzijde. Het INTERIEUR is redelijk origineel met uitzondering van een doorbraak naar het nieuwe gedeelte waarin een keuken is gesitueerd. De voormalige voordeur in de hal is verdwenen. De verdieping is volledig betimmerd met verticale houten delen met een bossing.

Waardering

De tuinmanswoning behorende bij 'Wilhelmina-oord' is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel dat van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang is.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Tuinmanswoning(L)